

2019 YILI İMRALI CEZAEVİ HAK İHLALLERİ, GELİŞMELER ve MEVCUT DURUMA İLİŞKİN TESPİT RAPORU

I. GİRİŞ

2019 yılı İmralı Tecrit Sistemi'nin Türkiye'de hukuk ve siyaset alanındaki etkisinin çok daha net görüldüğü bir yıl olmuştur. Bilindiği üzere zaten yeterince antidemokratik olup sürekli darbe dinamiği üreten Türkiye hukuk ve siyaseti 15-20 Temmuz 2016 süreçlerinden sonra da kurumsallaşmış ve kalıcılaşmış Olağanüstü Hal (OHAL) ve Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yönetimi ile idare edilmektedir.

Bu dönemin en belirgin yansıması prototip olarak uygulanmakta olan İmralı Tecrit Sisteminin tüm ülkeye kurumsal olarak iyice yaygınlaştırılması olmuştur. Zira 2016 yılına kadar hukuk sınırları dışında geliştirilen İmralı tecrit uygulamaları, yasa kılıfına büründürülerek tüm ülke için bir adım daha normatif uygulamalar haline getirilmiştir. Bu, benzer şekilde siyasetin cezai yaptırım sınırlarını ortaya koyan ve “Öcalan Yasaları” olarak da tartışılan 2005 tarihli ceza, yargılama ve infaz yasalarının tüm ülke için uygulandığı durumla eşdeğer olmuştur.

Hukuksal yansımaların dışında siyaseten de 2019 yılında İmralı tecridinin çeşitli diyalektiklerle ilişkisi çok daha açık görülmüştür. Özellikle de yaşanan çatışma ve gerilim atmosferinin ötesinde Sayın Öcalan görüşmelerde “İmralı Duruşu” çerçevesinde mevcut durumlara ilişkin çözüme dair yaklaşımlar, yol ve yöntem önerilerini paylaşmıştır. Sayın Öcalan'ın bu yaklaşımlarına karşı birçok farklı çevrede gelişen olumlu veya olumsuz tepkiler, İmralı Tecrit Sistemi'nin savaş-barış, darbe mekaniği-demokratikleşme ve kaos-çözüm diyalektikleri ile ilişkisini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu noktada Sayın Öcalan da özel olarak son dört yıldır genel olarak da yirmi bir yıldır kendisine yönelik uygulanan tecridin bugün yaşanan savaşlarla ilgili olduğunu ve bütün zorluklara rağmen bu süre zarfında barış çizgisi ile direndiğini ifade etmiştir.

Bilindiği üzere 2017 ve 2018 yıllarında Sayın Öcalan'dan hiçbir şekilde haber alınamamıştı. Sayın Öcalan ile iletişimin sağlanabildiği son tarih, yaşam hakkına dair kaygıların arttığı ve protestoların yükseldiği 11 Eylül 2016 yılıydı. 2019 yılına da benzer şekilde aile-avukat görüşmeleri ile mektup, telgraf, telefon vb. her türlü iletişim imkanlarının tamamen engellendiği mutlak tecrit ile girilmiştir. Bununla beraber 2019 yılı aynı şekilde demokratik hassasiyet ve tepkilerin de ciddi düzeyde ortaya konulduğu bir yıl olmuştur.

Halkların Demokratik Partisi Hakkari milletvekili ve Demokratik Toplum Kongresi eşbaşkanı Sayın Leyla Güven 7 Kasım tarihinde tutuklu bulunduğu dosyanın yargılaması sırasında “Bugün Sayın Öcalan üzerindeki tecrit sadece bir kişiye değil, bir halka uygulanıyor. Tecrit bir insanlık suçudur. Ben de bu halkın bir parçası olarak, Sayın Öcalan üzerindeki tecridi protesto etmek amacıyla süresiz-dönüşümsüz açlık grevi eylemine başlıyorum.” diyerek açlık grevine başladığını duyurmuştur. Sayın Leyla Güven'in bu tepkisi kısa sürede başta Türkiye cezaevleri olmak üzere dünyanın birçok yerinde binlerce insanın katılımıyla devam etmiştir.

Nitekim 12 Ocak 2019 tarihinde Sayın Öcalan'ın, kardeşi Mehmet Öcalan ile görüşmesi sağlanmıştır. Bu görüşme yaklaşık 30 ay sonra Sayın Öcalan'dan haber alma açısından oldukça önemli olmuştur. Ancak görüşmenin hafta sonu cumartesi gününe denk getirilerek, apar topar ve oldukça rahatsız edici koşullarda kısa süreliğine yapılmış olması hukuksuzluğu ve keyfiyeti daha net olarak ortaya çıkarmıştır.

II. AVUKAT GÖRÜŞMELERİ

2019 yılının ilk aylarında Sayın Öcalan ile yapılan avukat görüşme başvuruları 15 Mart 2019 tarihine kadar Bursa 1. İnfaz Hâkimliği'nin 06.09.2018 tarihli kararı gerekçesiyle, sonraki avukat görüşme başvuruları ise Bursa 1. İnfaz Hâkimliğinin 13.03.2019 tarihli kararı gerekçesiyle reddedilmiştir. Ancak demokratik kamuoyunun artan tepkileri neticesinde Bursa 1. Ağır Ceza Mahkemesi avukatların yapmış olduğu itiraza istinaden 17.04.2019 tarihinde 6 ay süre ile kısıtlama öngören ilgili kararı "gerekçe yapılan hususlara ilişkin bilgi ve belgelerin dosya içerisinde denetime imkan verecek şekilde yer almamasından dolayı" gerekçesiyle kaldırmıştır. Karar 22.04.2019 tarihinde avukatlara tebliğ edilmiştir. Bu tarih itibariyle de avukatların İmralı'da Sayın Öcalan ve diğer müvekkilleri ile ilgili görüşme başvurularına, görüşme yapılmasına izin verilen başvurular haricinde cevap verilmemiştir. Bu konuda Adalet Bakanlığı da 16.05.2019 tarihinde yasaklama kararının kaldırıldığını ve avukat görüşmesi konusunda bir gelin bulunmadığını ifade etmiştir.

Sayın Öcalan'ın son avukat görüşmesini yapmış olduğu tarih olan 27 Temmuz 2011 tarihinden sonra Sayın Öcalan'ın avukatlarıyla görüşebilmesi ancak sekiz yıldan sonra 2 Mayıs 2019 tarihinde mümkün olabilmıştır. Sekiz yıl avukat ziyaretine kapalı bir ada cezaevinin varlığı bile tek başına İmralı'da uygulanan Tecrit Sisteminin hukuki boyutunun anlaşılabilmesi için çarpıcı bir örnektir. Bu duruma 21 Temmuz 2016 tarihinden sonra mektup vb. her türlü iletişimin kesilmesi de eklenince durum daha da ağırlaştırılmıştır. Bu noktada Sayın Öcalan şahsında geliştirilen ve uygulanmakta olan infaz sisteminin AIHM tarafından işkence niteliğinde bir uygulama olduğunun tespit edildiği ve değişiklik yapılması gerektiğinin de karar altına alınmış olduğunu ayrıca belirtmek gerekir.

Sayın Öcalan ile 2019 yılında 02.05.2019, 22.05.2019, 12.06.2019, 18.06.2019 ve 07.08.2019 tarihlerinde olmak üzere toplamda beş avukat görüşmesi gerçekleştirilebilmiştir. Uzun süre sonra Sayın Öcalan'ın dış dünya ile temasının sağlanması, bölgenin temel sorunları karşısında kendisinin "yaşatma siyaseti" olarak da nitelendirdiği çözüm gücü ve etkisinin yeniden anlaşılmasını sağlamıştır. Sayın Öcalan bu görüşmelerde başta Kürt meselesinin çözümü ve tarihsel gelişimiyle ilgili olmak üzere, Türk-Kürt ilişkileri, Suriye ve Kuzey Suriye'deki gelişmeler, açlık grevleri, Kürt kimliği, tarihi ve kültürü, yerel demokrasi, demokratik siyaset, demokratik ittifak ve demokratik müzakere yaklaşımları, kadın kırımı vb. konular ile ilgili birçok önemli değerlendirmeler paylaşmıştır.

2 Mayıs 2019 tarihli ilk görüşmede Sayın Öcalan çarpıcı bir şekilde derinleşen kutuplaşma ve çatışma durumuna karşı demokratik çözümün yol ve yöntemini ifade eden yedi maddelik bir demokrasi deklarasyonu ile kamuoyuna seslenmiştir. Deklarasyonu İmralı'da bulunan diğer üç mahpus Veysi Aktaş, Ömer Hayri Konar ve Hamili Yıldırım ile birlikte "kamuoyu duyurusu" şeklinde kaleme almıştı. Avukatlar aracılığı ile paylaşılan metin Türkiye'de ve bölgede demokratikleşme arayışında olan tüm kesimlerde ciddi bir heyecan ortaya çıkarmış; Sayın Öcalan'ın etki ve çözüm gücünü yeniden görünür kılmıştır. Sayın Öcalan, bu duyurunun kökleşmiş tarihsel sorunların çözümüne dönük derinlikli değerlendirmeler olduğunu, dar ve yüzeysel herhangi bir durumla ilişkili olarak yorumlanmaması gerektiğini de özellikle vurgulamıştır. Her bir başlığının ayrıca detaylandırma ve tartışma zorunluluğu olan kamuoyu duyurusu şu şekildedir.

- 1- İçinden geçtiğimiz tarihi süreçte derin bir toplumsal uzlaşmaya ihtiyaç vardır.
- 2- Sorunların çözümünde her türlü kutuplaşma ve çatışma kültüründen uzak, demokratik müzakere yöntemine şiddetle ihtiyaç vardır.
- 3- Türkiye'nin ve hatta bölgenin sorunlarını, başta savaş olmak üzere, fiziki şiddet araçlarıyla değil, yumuşak güçle yani akıl, politik ve kültürel güçle çözebiliriz.
- 4- İnanıyoruz ki Suriye Demokratik Güçleri (SDG) kapsamında Suriye'deki sorunların çatışma kültüründen uzak durularak; içinde buldukları konumun, durumun Suriye'nin bütünlüğü çerçevesinde Anayasal güvenceye kavuşturulmuş yerel demokrasi perspektifinde çözüme ulaştırılması amaçlanmalıdır. Bu bağlamda Türkiye'nin hassasiyetlerine de duyarlı olunmalıdır.
- 5- Cezaevleri içindeki ve dışındaki arkadaşların direnişlerine saygı duymakla birlikte, sağlıklarını tehlikeye atacak ve ölümle sonuçlandıracak konumlara taşıracak noktaya taşımamalarını önemle belirtmek isteriz. Bizim için onların akli, fiziki ve ruhi sağlıkları her şeyin üstündedir. Ayrıca en anlamlı yaklaşımın zihinsel ve ruhi duruşun geliştirilmesiyle bağlantılı olduğuna inanıyoruz.
- 6- Bizlerin İmralı'daki duruşu, 2013 Newroz Bildirgesinde belirttiğimiz ifade tarzının daha da derinleştirerek ve netleştirerek sürdürme kararlılığımızdır.
- 7- Bizim için onurlu bir barış ve demokratik siyaset çözümü esastır.

Bununla birlikte yedi maddelik metnin beşinci bölümünde ifade edilen açlık grevleri ile ilgili bölüm açlık grevi ve ölüm orucu eylemcileri tarafından saygıyla karşılanmış, ancak uzun yıllardır devam eden hukuksuzluk nedeniyle tecridin kesin olarak sonlandırılması talebiyle devam ettirilmiştir. Eylemcilerin sağlık durumlarının kritik bir aşamaya gelmiş olduğu ve protesto amacıyla yaşamına son verme şeklindeki eylemlerin artmaya başladığı 22 Mayıs 2019 tarihinde İmralı Cezaevinde bir görüşme daha gerçekleşmiştir. 22 Mayıs 2019 tarihli görüşmede Sayın Öcalan yedi maddelik metinde de yer alan vurgusuna ek olarak doğrudan açlık grevi ve ölüm orucu eylemcilerine hitaben eylemlerinin sonlandırılmasını talep eden bir mektup kaleme almıştır. 200. gününe ulaşan açlık grevi ve ölüm orucu eylemleri, Sayın Öcalan'ın bu çağrısı üzerine 26 Mayıs 2019 tarihinde son bulmuştur.

Sayın Öcalan avukat görüşmelerinde açlık grevleri ile ilgili yoğun değerlendirmelerde bulunmuştur. 12 Haziran 2019 tarihli üçüncü görüşmede ortaya koyduğu siyaset anlayışını **“bizler ölüme karşı yaşamı savunuyoruz. Yaşatma siyasetidir bizimkisi”** diye belirttikten sonra kendi durumunu **“Adalet, özgürlük ve hakikat arayışçısıyım. Ama ölüm siyaseti de yürütmem. Gerçek adalet, gerçek demokrasi, gerçek özgürlük. Ben de 21 yıldır buradayım. Kendimin de halkımın da yaşamasını sağlıyorum.”** şeklinde ifade etmiştir.

Gerçekleşen her üç görüşmede de Sayın Öcalan Türk-Kürt ilişkilerinin tarihsel gelişimi ve bugün ki durumu ile Kuzey Suriye’de devam eden güncel sorunlar üzerine ayrıntılı değerlendirmeler paylaşmıştır. Kürt-Türk ilişkilerinin onarılması zor tarihsel yaralar almasının önüne geçmeye çalıştığını belirtmiştir. Türk-Kürt tarihselliği ve birlikteliğine ilişkin **“Mezopotamya’da Kürtler bitirildiği vakit Anadolu’da Türklük adına bir şey kalmaz. Kürtlerin var olması, gelişmesi Türk’ün de güçlenmesi demektir. Bu tarihin bir göstergesidir; bizim icadımız değildir. Herkesin bunu anlaması gerekmektedir. Yoksa büyük kaybedilir. Daha önce de Türksüz Kürt, Kürtsüz Türk olmaz ifadesini kullanmıştım. Bu böyledir. Ben defalarca kez anlattım, anlatmaya devam ediyorum. Tarih tüm gerçekliğiyle apaçık ortadadır.”** demiştir.

Kuzey Suriye ile ilgili olarak, 2 Mayıs tarihli ilk görüşmede paylaşmış olduğu görüşlerini neredeyse diğer tüm görüşmelerde de paylaşmıştır. Türkiye ile Suriye’nin iç ve dış politikalarının birbirine bağlı hale geldiğini, iç-içe geçtiğini belirtmiştir. Bugün için Sayın Öcalan’ın, anayasal güvenceye kavuşturulmuş yerel demokrasi yaklaşımının sadece Suriye için değil kaos halindeki tüm coğrafya için demokratik çözüm seçeneği olduğu görülmektedir. Bu konuda da Sayın Öcalan imkan olursa Suriye’nin bütünlüğü içinde Kürt sorunu dahil Suriye’nin tüm sorunları konusunda pozitif rol oynayabileceğini özellikle vurgulamıştır.

18 Haziran 2019 tarihli görüşme, önceki görüşmeler gibi oldukça yankı uyandıran ve tartışılan bir görüşme olmuştur. Sayın Öcalan bir siyaset anlayışı ve yöntemi olarak Cumhuriyet’in kuruluşundan beri var olan iki kutuplu siyasete karşı demokratik ittifak anlayışını ve üçüncü çizgiyi temsil etmenin gerekliliğini vurgulamıştır. Tüm siyasi yapıları demokratikleşmeye çağırarak demokratik müzakere ve çözüm siyaseti ihtiyacına binaen üçüncü çizginin kendisini belirgin ve görünür kılması gerektiğini belirtmiştir.

Genel olarak sorunların çözümü noktasında da ‘Demokratik uzlaş, özgür siyaset ve evrensel hukuk’ üçlü sacayağı üzerinde demokratik siyasetin geliştirilmesi gerektiğini belirtmiş, evrensel hukuk içinde Demokratik Anayasal İttifak kavramını önermiştir.

7 Ağustos 2019 tarihi, İmralı’da yapılan beşinci ve son avukat görüşmesi olmuştur. Bu görüşmede Sayın Öcalan mevcut çatışma-savaş durumuna ilişkin dikkat çekici uyarı ve değerlendirmelerle birlikte çözüm için çağrıda bulunmuştur. Türk-Kürt savaşı ekseninde bir tuzak kurulduğunu; yıllardır çözümün çatışma ve savaşla olamayacağını görecektir rasyonel devlet aklına vurgu yaptığını, ancak devletin bu akıldan uzak olduğunu ifade etmiştir.

Kürt meselesinin çok daha fazla uluslararası nitelik kazandığı bir dönemde çözüm konusunda adımların atılmamasının sorunu daha da derinleştireceğini değerlendiren Sayın Öcalan, diğer hatırlatmalarla birlikte çözüm konusundaki irade, kararlılık ve gücünü bir kez daha ortaya koymayı uygun görmüştür. ***‘Olağanüstü çabayla devlet aklını çözümlenmeye çalışıyorum. Kürtlere yer açmaya çalışıyorum. 1 haftada çatışma durumunu, ihtimalini ortadan kaldırıyorum. Önüm açılsın 1 haftada çözecek gücü yaratabilirim. Çözüm için hazır olduğumu söylemişim. Devlet de, devlet aklının gereğini yapmalı.’*** şeklinde çağrıda bulunmuştur.

Gerçekleşen avukat görüşmelerinde Kürt tarihi, kişiliği ve kültürü ile ilgili olarak da birçok değerlendirmede bulunan Sayın Öcalan, 40 yıldır dar sınıf, kabile ve aşiret gibi grupsal yaklaşımların aksine özgür yaşam, özgür insan ve özgür toplumu gözetken bir Kürt aklını oluşturmaya çalıştığını ifade etmiştir.

III. HAPİSHANE ZİYARETİ İÇİN YAPILAN GENEL BAŞVURULAR

İmralı Cezaevine yapılan avukat görüşme başvuruları yukarıda da izah ettiğimiz üzere 2019 yılında 15 Mart 2019 tarihine kadar Bursa 1. İnfaz Hâkimliği’nin 06.09.2018 tarih ve 2018/4526 sayılı karar gerekçesiyle sonraki avukat görüşme başvuruları ise Bursa 1. İnfaz Hâkimliğinin 13.03.2019 tarih ve 2019/1299 sayılı kararı gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. Her iki karar da yine 6 aylık kısıtlama öngören 02.03.2018 tarihli Bursa İnfaz Hakimliği kararı ile tamamen aynı olup otomatik olarak güncellenmiş kararlardır.

13.03.2019 tarihli karar avukatların itirazı neticesinde Bursa 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 17.04.2019 **“gerekçe yapılan hususlara ilişkin bilgi ve belgelerin dosya içerisinde denetime imkan verecek şekilde yer almamasından dolayı”** gerekçesiyle kaldırılmıştır. 17.04.2019 tarihinden sonra avukat görüşmeleri ile ilgili olarak bir yasal engel bulunmadığı bizzat Adalet Bakanlığı tarafından 16.05.2019 tarihinde kamuoyu ile paylaşılmıştı. Ancak tüm bu verilere rağmen 2019 yılında Sayın Öcalan avukatları ile sadece beş görüşme yapabilmıştır. Sayın Konar, Sayın Yıldırım ve Sayın Aktaş ise İmralı Cezaevi’ne nakledildikleri Mart 2015 tarihinden bugüne herhangi bir avukat görüşmesi yapmalarına 2019 yılında da yine izin verilmemiştir.

Belirttiğimiz bu çerçevede 2019 yılında Sayın Öcalan ile yapılan avukat görüşmesi için 19.04.2019 tarihine kadar yapılan 32 başvuru ilgili mahkeme kararları gerekçe gösterilerek red edilmiştir. Bunun yanında 26.04.2019 tarihinden sonra yapılan başvurularda ise 02.05.2019, 22.05.2019, 12.06.2019, 18.06.2019 07.08.2019 tarihlerinde gerçekleşen beş avukat görüşmesinin dışındaki 66 avukat görüşme başvurusuna ilişkin ise hiçbir cevap verilmemiştir.

İmralı Cezaevi’nde aile ve vasi görüşme başvurularında ise 2018 yılında geliştirilen hukuksuz ve keyfi disiplin cezası gerekçesi ile engelleme uygulaması 2019 yılında sistematik bir nitelik kazanmıştır. 2018 yılında İmralı F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından 14.09.2018 tarih

ve 201871-2-3-4 sayılı hükümlünün yakınları ile görüşmesi yasağı, rutin bir şekilde 02.01.2019 tarih ve 2019/1-2-3-4 sayılı, 22.04.2019 tarih ve 2019/5 sayılı, 10.07.2019 tarih ve 2019/6 sayılı, 21.10.2019 tarih ve 2019/7 sayılı kararları ile yenilenmiştir.

Söz konusu kararlar aile görüş başvurusuna istinaden ret cevabı ile birlikte bir gerekçe olarak itiraz süreleri geçtikten sonra avukatlara bildirilmiştir. Maddi bir olguya dayanmayan hukuksuz ve keyfi bir şekilde verilen disiplin cezası kararları ve içeriği tüm ısrarlı başvurulara rağmen avukatlar ile paylaşılmamıştır. Sayın Öcalan ile ilgili kararların, avukatları ile iletişim kurmasına ve hukuki destek almasına izin verilmediği süreçte kendisi herhangi bir itiraz işlem yapmadığı için kısa süre içinde kesinleşip hukuki aşamaları sonuçlanmıştır. Diğer mahpuslar ile ilgili olarak ise ilk itirazları kendileri yaptığı ve süre sıkıntısı aşılabildiği için de avukatlar süreci devralıp hukuki süreçlerini devam ettirmektedir.

Hukuka aykırı olarak alınan 3 aylık aile görüş yasağı disiplin cezası kararlarında başlangıç ve bitiş sürelerine de uyulmamıştır. Aile ziyareti kapsamında görüşme başvurusu yapılan vasi görüşme talebi de 5275 sayılı Ceza İnfaz Yasası'nın disiplin cezalarının vasi görüşmelerinde uygulanamayacağı açık hükmüne rağmen hukuka aykırı ve keyfi şekilde engellenmiştir.

2019 yılında 12.01.2019 (cumartesi ve sadece Sayın Abdullah Öcalan yakını olarak Sayın Mehmet Öcalan), 05.06.2019 ve 12.08.2019 tarihlerinde görüşme başvuruları kabul edilerek aile görüşme imkanı sağlanırken; 42 başvuru açık bir şekilde red edilmiş 4 başvuruya da cevap verilmemiştir. 05.06.2019 ve 12.08.2019 tarihinde bayram nedeniyle yapılan aile görüşmeleri ile birlikte İmralı Adası'nda bulunan Sayın Konar, Sayın Yıldırım ve Sayın Aktaş Mart 2015 tarihinden beri ilk defa aile görüşmesi yapabilmiş oldular.

Sonuç itibariyle 2019 yılında 5 avukat 3 aile görüşmesi yapılmasına izin verilmiş diğer yandan 98 avukat 46 aile ve vasi görüşme başvuruları ise kabul edilmemiştir.

IV. İLETİŞİM VE HABERLEŞME HAKKININ KULLANILAMAMASI

Yukarıda izah ettiğimiz üzere 11 Eylül 2016 tarihli aile görüşmesinden sonra 12 Ocak 2019 tarihine kadar ne İmralı'dan dış dünyaya ne de dış dünyadan İmralı'ya herhangi bir iletişim ve haberleşme imkanı tanınmamıştır. 12 Ocak 2019 tarihli aile görüşmesi de olağanüstü koşullarda hafta sonu kısa süreli gerçekleşmişti. Bununla beraber her ne kadar mutlak tecridin hukuki dayanağı olan son mahkeme kararı 17.04.2019 tarihinde Bursa Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kaldırılmış olsa da iletişim ve haberleşme hakkının kullanımının sağlanması konusunda önemli bir gelişme kaydedilmemiştir. 2 Mayıs 2019 tarihli ve diğer avukat görüşmelerinde Sayın Öcalan'a çeşitli tarihlerde gönderilmiş olan mektuplardan bugüne kadar sadece 2-3 tanesinin verilmiş olduğu öğrenilmiştir.

06.02.2019 tarihinde Anayasa Mahkemesi Sayın Aktaş'ın ve Sayın Konar'ın 2015 yılında telefon haklarının yasaklanmasının haberleşme hürriyetinin ihlali kararını vermiştir. Yine İmralı Cezaevi'ndeyken iken Sayın Nasrullah Kuran adına yapılan başvuruda da 06.02.2019 tarihinde haberleşme hakkının ihlali kararı verilmiştir. **Anayasa Mahkemesi kararlarına rağmen telefon yasağı uygulanmaya devam etmektedir.** Sayın Öcalan hakkındaki başvuru ise henüz sonuçlanmamıştır. Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda mahpusların telefon haklarını kullanmaları için Bursa İnfaz Hakimliğine başvurulmuşsa da Anayasa Mahkemesi kararına aykırı olarak talep ret edilmiştir.

V. İŞKENCEYİ ÖNLEME KOMİTESİNİN (CPT) TUTUMU

Bilindiği üzere İmralı Cezaevi uygulamalarını uluslararası anlamda denetlemek ve takip etmek ile ilgili en yetkili kurumlardan birisi İşkenceyi Önleme Komitesi(CPT)'dir. Bu anlamda İmralı Tecrit Sisteminin derinleşmesi ve aşılması konusunda da oldukça önemli bir rolü bulunmaktadır. CPT 28-29 Nisan 2016 tarihli ziyareti ile ilgili raporunu çeşitli prosedürler gerekçesi ile ancak 2 yıl sonra 20 Mart 2018 tarihinde açıklamıştı. Bu açıklama özellikle de zamanlama nedeniyle içerikten bağımsız olarak mutlak tecridi gölgeleyen ve algı yanılsamasına neden olan bir etki oluşturmuştu. Ziyaretin gerçekleştiği ve raporun açıklandığı zaman dilimi arasında aradan geçen süre zarfında Türkiye'de yaşanan hukuki ve siyasal yapı önemli ölçüde değişmiş ve antidemokratik zeminde daha da kurumsallaşmıştı. Bu noktada CPT'den beklenen işkenceyi önleme kuruluş sözleşmesine uygun olarak; dış dünya ile bağın tamamen kesildiği ve hiçbir şekilde iletişim kurulamayan İmralı'ya 'de facto' bir ziyaret ile hukuksuzluğun tespiti idi.

Sayın Öcalan ile ilgili kaygıların derinleştiği ve tepkilerin yükseldiği 2019 yılında ise CPT tepkilere kayıtsız kalamamış 6-17 Mayıs 2019 tarihindeki Türkiye cezaevleri ziyaret programına planlamada olmadığı halde İmralı Cezaevi'ni eklemiştir. 7 Mayıs 2019 tarihinde de İmralı Cezaevi'ne bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaretin içeriğine ilişkin detaylar kamuoyuna paylaşılmamıştır. Bu noktada CPT'nin hukuki güvenlik ve öngörülebilirliğin bulunmadığı Türkiye koşullarında raporunu gecikmeksizin açıklaması ve uygulamaları takip etmesi gerekmektedir. Bununla birlikte ziyaret dışında da İmralı Cezaevi'ndeki uygulamalar üç aylık dönemsel raporlar şeklinde yazılı aynı zamanda da çeşitli periyotlarda da yüz yüze görüşmelerle de paylaşılmaktadır.

VI. DEVAM EDEN DAVALAR VE HUKUKİ GİRİŞİMLER

A. Anayasa Mahkemesinde ve İç Hukukta Derdest Olan Başvurular:

1-5275 sayılı İnfaz Yasasının 25. Maddesine göre infaz koşullarında giderilemeyen sağlık sorunları için tam teşekküllü bir devlet hastanesinde veya aynı koşullara sahip üniversite hastanesinde tedavi edilmesi mümkün ve gerekli iken Sayın Öcalan ve beraberindeki mahpuslar bu haktan yararlandırılmamaktadır. Bu anlamda sağlık hakkına erişimin sağlanması ve dönem itibarıyla uygulanan avukat yasağının son bulması için 12 Temmuz 2013 tarihinde Bursa İnfaz Hakimliği'ne başvuru yapılmıştır. Ret edilen başvuru Anayasa Mahkemesi'nde 2015/12433 başvuru numarası ile devam etmektedir.

2- Son avukat görüşmesi olan 27 Temmuz 2011 tarihinden sonra avukat görüşmesine izin verilmemesi üzerine 05.11.2012 tarihinde Bursa İnfaz Hakimliğine, hapis hane koşullarının hukuka uygun hale getirilmesi ve avukat görüş koşullarının sağlanması için başvuru yapılmıştır. Bursa İnfaz Hakimliği yapılan başvuruya uzun bir süre sonra ret cevabı vermiştir. Söz konusu bu başvuru da yukarıdaki başvuru gibi Anayasa Mahkemesi'ne 2015/11221 esas numarası ile taşınmış ancak Anayasa Mahkemesi bu başvuruya dair de herhangi bir kararı vermiş değildir.

3- a-20 Temmuz 2016 tarihli OHAL ilanı, ilk uygulamasını Bursa 1. İnfaz Hakimliği 21.07.2016 tarihli kararı ile İmralı Cezaevinde göstermiştir. Kararın kaldırılması için yapılan itirazların reddedilmesi üzerine dosya Anayasa Mahkemesi'nde 27 Ekim 2016 tarih ve 2016/80376 esas numarası ile devam etmektedir.

b-21.08.2017 tarihinde yukarıda belirttiğimiz kararı veren ilgili hakimler ve hukuka aykırı şekilde görüş başvurularını ret eden Savcılık hakkında Hakimler Savcılar Kuruluna suç duyurusunda bulunulmuştur. İşleme konulmayan başvuru hakkında 11.10.2019 tarihinde şikayetin yeniden incelenmesi talebiyle Hakimler ve Savcılar Kurulu 1. Dairesi'ne başvuru yapılmıştır.

4- 02.03.2018 tarihinde Bursa İnfaz Hakimliği tarafından verilmiş olan 6 aylık görüşme, haberleşme ve iletişimin kısıtlanması kararının itiraz süreçlerinde ret edilip kesinleşmesi üzerine yapılan 06.06.2018 tarih ve 2018/15703 esas sayılı başvuru Anayasa Mahkemesi'nde devam etmektedir.

5- 06.09.2018 tarihinde Bursa İnfaz Hakimliği tarafından verilmiş olan 6 aylık görüşme, haberleşme ve iletişimin kısıtlanması kararının itiraz süreçlerinde ret edilip kesinleşmesi üzerine yapılan 06.06.2018 tarih ve 2018/30824 esas sayılı başvuru Anayasa Mahkemesi'nde devam etmektedir.

6- Sayın Öcalan ve diğer müvekkillerin 3 ay Aile görüş kısıtlamasına maruz kalmasına sebep olan İmralı Cezaevi Disiplin Kurulu 14.09.2018 tarihli kararları ile ilgili Bursa İnfaz Hakimliği'nde yürütülen hukuki işlemlerde vekalet ibrazına rağmen hukuka aykırı olarak avukatlar dahil edilmemişti. Sorumlu hakimler hakkında 17.12.2018 tarihinde Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı ve Hakimler Savcılar Kurulu'na şikayet ve suç duyurusunda bulunulmuştur.

7- Sayın Öcalan ve diğer müvekkillerin 3 ay Aile görüş kısıtlamasına maruz kalmasına sebep olan İmralı Cezaevi Disiplin Kurulu'nun 14.09.2018 tarihli kararları ile ilgili

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru devam etmektedir.(Sayın. Öcalan 2019/736 Sayın Aktaş 2019/1399, Sayın Konar 2019/1938, Sayın Yıldırım 2019/1484)

8- 14.12.2018 tarihinde süresi aşılp yasal temsilciyi kapsayamayacak aile görüş kısıtlamasına karşı yapılan itirazların ret edilmesi üzerine 08.02.2019 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur. İlgili başvurunun Sayın Öcalan açısından esas numarası henüz bildirilmemiş olup Sayın Konar yönünden 2019/5067, Sayın Aktaş yönünden 2019/5652, Sayın Yıldırım; yönünden 2019/4960 esas numaraları ile devam etmektedir.

9- Sn. Öcalan'ın telefon ile görüş hakkından mahrum bırakılması sebebiyle Anayasa Mahkemesine 19.09.2016 tarih ve 2016/21369 esas sayılı yapılan başvuru devam etmektedir.

10- Sn. Öcalan'ın AİHM sunumundan oluşmuş kitabı ile ilgili Van 1. Sulh Ceza Hakimliği tarafından getirilen yasaklama ve toplatma kararının kaldırılması için 15 Şubat 2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru devam etmektedir. Anayasa Mahkemesi aynı içerikteki yasaklama kararı için ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine 25.06.2014 tarihli kararı hükmetmiş olmasına rağmen yerel mahkeme AYM'yi yok saymıştır.

11- 01.06.2005-16.12.2009 tarihleri arasında yapılan görüşmelerde ses kayıt cihazı ile kayıt yapılması, görüşme belgelerine el konulması ve görüşmede bir personelin hazır bulundurulması sebebiyle HSYK'ya yapılan başvurunun işleme alınmamasına karşı açılan işlemin iptali davası Danıştay'da 2016/16150 E. sayılı numara ile devam etmektedir.

12- İmralı'da aile görüşmelerinin 3 ay kısıtlanmasına sebep olan İmralı Cezaevi Disiplin Kurulu 02.01.2019 tarihli kararlarına karşı Sayın Aktaş, Sayın Konar ve Sayın Yıldırım yönünden Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru devam etmektedir. (2019/7194, 2019/6991, 2019/6948)

13- İmralı'da aile görüşmelerinin 3 ay kısıtlanmasına sebep olan İmralı Cezaevi Disiplin Kurulu 10.07.2019 tarihli kararına karşı Sayın Aktaş, Sayın Konar ve Sayın Yıldırım yönünden Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru devam etmektedir. (2019/31773)

14- İmralı'da aile görüşmelerinin 3 ay kısıtlanmasına sebep olan İmralı Cezaevi Disiplin Kurulu 21.10.2019 tarihli kararlarına karşı Sayın Aktaş, Sayın Konar ve Sayın Yıldırım yönünden 25.12.2019 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru devam etmektedir.

15- Sn. Aktaş'ın mektup hakkının ihlali ile ilgili Anayasa Mahkemesi 2015/14246 E. sayılı başvurusu ile Sn Yıldırım'ın aynı içerikli Anayasa Mahkemesi 2016/6180 E. sayılı başvuruları devam etmektedir.

B. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Derdest Olan Başvurular:

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sayın Öcalan'ın yargılaması ve infazı ile ilgili çok temel iki konuda ihlal kararı vermiştir. Bunlar Yeniden Yargılama ve Ağırlaştırılmış Müebbet Cezası ile ilgili kararlardır. Ancak iç hukukta bunların hukuki gerekleri yerine getirilmemiştir. AİHM'in bu iki kararının yanında bazı başvurularda sürüncemede bırakan bazı başvurularda da sadece hükümet yanıtını esas alan tavrı İmralı'da uygulanan tecritin ağırlaşmasında önemli oranda rol oynamıştır.

Evrensel insan hakları ölçülerinin pozitif hukuk açısından uygulanması ve denetlenmesi konusunda en yetkili kurumlardan biri olan AİHM'den beklenen sadece kuruluş misyonuna ve İnsan hakları sözleşmelerine uygun davranmasıdır. Bu çerçevede AİHM'de devam eden dosyalar ;

1- 27 Temmuz 2011 tarihinden 2 Mayıs 2019 tarihine kadar kesintisiz bir şekilde avukat yasağının sürdürülebilmiş olmasında kayıtsız tavrı ile AİHM'in de katkısı olmuştur. İlk 3 ayı bulan görüş yasağından sonra Ekim 2011 tarihinde yerel başvuru süreçlerinin sonuçsuz kalması üzerine AİHM'e **74751/11** numaralı başvuru yapılmıştır. Ancak dosya 2019 yılında da sonuçlanmamıştır.

2-AİHM, Sn. Öcalan'ın uluslararası komplo ile Türkiye'ye teslim edilmesinden sonra yapılan 1999 yargılamalarının, adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine hükmetmiştir. Yeniden yargılanma hakkını düzenleyen Ceza Muhakemeleri Kanununun 311. Maddesi Sn. Öcalan'ın özel olarak bu haktan yararlanmasının önüne geçmek için düzenlenmiştir. Sn. Öcalan'ın yararlanmasının önüne geçmek için 2003 yılında yapılan kanuni düzenlemeden olumsuz etkilenen 221 kişinin dosyasının haklarının iadesi için 11.04.2013 tarihinde yeniden kanun düzenlemesine gidilmiştir. Ancak bu düzenlemede de sadece Sn. Öcalan'ın yararlanmasını engellemek amacıyla bir istisna hali konulmuştur. Anayasal eşitlik kuralını ihlal eden kişiye özel kanun düzenlemesinin iptali ve Sayın Öcalan'ın yeniden yargılama hakkının tesisi amacıyla yerel ve Anayasa Mahkemesi düzeyinde yapılan başvurular sonuçsuz kalınca **34836/16** başvuru kaydı ile AİHM'e yapılan başvuru devam etmektedir.

3- AİHM, 18 Mart 2014 tarihli kararında (**Birleştirilmiş Dosya Başvuru No: 24069/03, 197/04, 6201/06 ve 10464/07**) Sn. Öcalan'a verilmiş ve ömür boyu cezaevinde kalınacağını düzenleyen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının Sözleşmenin 3. Maddesi kapsamında insanlık dışı ceza ve kötü muamele yasağına aykırı olduğunu belirterek Türkiye'yi mahkûm etmiştir. 2019 yılı itibarıyla Türkiye cezaevlerinde ağırlaştırılmış müebbet hapis statüsünde bulunan hükümlü sayısı netleştirilememiş bine yakın olduğu düşünülmektedir. AİHM'nin bahse konu bu kararından sonra Türkiye Hükümeti'nin bu cezayı tekrar ele alıp, yasal düzenlemeler ile AİHM kararları ışığında iyileştirmesi gerekirken bugüne kadar hiçbir adım atmamıştır. Bu kararın hukuken gereği ancak kanuni düzenleme ile ömür boyu hapis cezasının ortadan kaldırılmasıdır. Bu hususla ilgili olarak avukatların AİHM kararlarını takip ile sorumlu olan AK Bakanlar Komitesi nezdinde girişimleri devam etmektedir. AK BK, AİHM'in Sn. Öcalan ile ilgili verdiği bu kararı izleme sürecine almıştır. Bakanlar Komitesi'ne AİHM kararının gereğinin yerine

getirilmesinin sağlanması için 06.06.2016, 05.06.2017 ve 25.06.2018 tarihlerinde yazılı başvurular yapılmış ve çeşitli tarihlerde yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan başvurularda girişimlerde bulunulması ve ihlal kararından Türkiye'nin AİHM kararının gereğini yerine getirmediğinin tespit edilmesi talep edilmiştir.

4-Sn. Abdullah Öcalan'ın 2003, 2004, 2006 ve 2007 yıllarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde yapılan dört ayrı başvurusu, birleştirilerek 14 Mart 2014 tarihinde tek dosya olarak karara bağlanmıştır. AİHM, ihlale hükmedilmesi talep edilen bazı maddeleri kabul ederken bazı maddelerin ise değerlendirilmesine girmemiştir. Büyük Daire'ye yapılacak itirazın 3 aylık kesin hak düşürücü süresi bulunması sebebiyle, savunma hakkı kapsamında karar ile ilgili Sayın Öcalan ile görüşebilmek için Anayasa Mahkemesi'ne tedbir talepli başvuru yapılmıştır. Ancak Anayasa Mahkemesi'nin 2014/5264 numaralı dosyayı ret etmesi üzerine dosya 28.09.2018 tarihinde AİHM'e taşınmıştır.

5- Yunanistan devletinin Sn. Abdullah Öcalan'ın uluslararası komplo neticesinde yakalanarak Türkiye'ye iade edilmesine sebebiyet veren hukuka aykırı eylem ve ihmalleri sebebiyle 04/12/2008 tarihinde Atina'da İdare Mahkemesi'ne dava açılmıştır. Atina İdare Mahkemesi'nin ve İdare Temyiz Mahkemesi'nin davayı ret etmesi neticesinde 01.02.2019 tarih ve 19/9259 E sayılı başvuru ile dosya AİHM'e taşınmıştır.

6- Sayın Aktaş'ın, Sayın Öcalan'a ait Demokratik Uygarlık Çözümü kitabının verilmemesine ilişkin yaptığı başvurularda iç hukuk yollarının tüketilmesiyle 06.12.2019 tarihinde dosya AİHM'e taşınmıştır.

VII. SONUÇ

- 2019 yılında İmralı Tecrit Sistemi'nin hukuki ve siyasal yansımalarının çok daha net anlaşıldığı bir yıl olmuştur. Zira tecrit ile birlikte derinleşen çatışma ve kutuplaşma siyaseti, Sayın Öcalan'ın sözünü söyleyebileceği imkanların ortaya çıkmasıyla demokratik çözüm yol ve yöntemleri ile karşı karşıya gelmektedir. Tecridin derinleştirilerek mutlak hale getirildiği son dört yılda yaşananları herkes gözlemleyip deneyimlemiştir. Bu durum daha derin bir şekilde yaşanmaya devam etmektedir. Buna karşılık sorunların çözümü noktasında geliştirdiği yaklaşımlarla Sayın Öcalan'ın çözüm gücü ve etkisi de daha net anlaşılmaktadır. Bu açıdan 2019 yılı, birçok boyutta yaşanan gelişmelerle birlikte değerlendirildiğinde İmralı Tecrit Sistemi'nin savaş ve barış, darbe mekaniği ve demokratikleşme, kaos ve çözüm diyalektikleri ile doğrudan ilişkili olduğu, Sayın Öcalan'ın da "İmralı duruşu" ve "yaşatma siyaseti" olarak ifade ettiği pozisyonunun onurlu barış ve demokratik siyaset zemininde daha da belirginleştiği bir durumu ortaya çıkarmıştır.

- Sayın Öcalan'ın temel hukuki haklarını kullanmasının engellenmesi konusunda iç hukuk mekanizmalarının herhangi bir yasa maddesine veya mahkeme kararına ihtiyaç duymaksızın sürdürülüyor olması hukuksuz ve keyfi durumu ortaya koymaktadır. Bu durumun yargı mekanizmasının en yetkili isimlerinden olan Adalet

Bakanı'nın açıklamasına rağmen sürdürülüyor olması meseleyi daha da çarpıcı hale getirmektedir.

- İç hukuk mekanizmalarında bu kadar tıkanmanın yaşandığı bir dönemde CPT ve AIHM'in kuruluş değerlerine aykırılık oluşturan pasif tavırları tecridin derinleşmesine önemli oranda katkı sunmaktadır. Ancak bu kurumların rol ve misyonlarına uygun olarak hareket etmelerinin tecridi önemli ölçüde zayıflatacağı da görülmüş bulunmaktadır.

- Belirttiğimiz bu durumlar ışığında İmralı Tecrit Sistemi'nin sadece avukat ve aile ziyaretleri ile sınırlı bir mekanizmanın aksine, ceza yargılama ve infaz düzenlemelerini de içeren bütünsel bir hukuk ve siyaset yönetim mekanizması olduğunun doğru anlaşılması gerekmektedir. Bu sistemin derinleşmesi hukuki ve siyasi her anlamda ölçsüz bir keyfiyetin derinleşmesi iken aşılması ise demokratik çözüm imkanlarının güçlenmesi demektir. Ancak bunun için de hiç şüphesiz demokratik çözüm imkanlarını da güçlendirecek olan güçlü bir demokratik hukuk mücadelesi gerekmektedir.

Bu açıdan Asrin Hukuk Bürosu olarak bizlerin özelde İmralı somutunda yaşanan antidemokratik ve hukuksuz uygulamalara genelde ise İmralı Tecrit ve İşkence Sistemine karşı demokratik hukuk mücadelemiz devam etmektedir. Bu demokratik hukuk mücadelesine, duyarlı tüm kesimleri katkı sunmaya, sorumluluğu olan ulusal ve uluslararası hukuk kurumlarını da evrensel insan hakları hukuk çerçevesinde sorumluluklarına uygun davranmaya davet ediyoruz.

ASRIN HUKUK BÜROSU